

451241

ORSZÁG VILÁG

GELLER ÖDÖN

társadalmi, művészeti és irodalmi
országos riportlapja

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1939. X. 15. XXVIII. évf. 20. sz.
(Bejegyezve: Trib. Arad, Secția III-a
Con. Dos. Nr. Pres. 8./1938/2.)

A circular logo with a dark background and light text. At the top is a small graphic of a house with a chimney. Below it, the word "SCHUTZ" is written in large, bold, sans-serif capital letters. Underneath "SCHUTZ" is the word "POSZTÓ" in smaller capital letters, and at the bottom is "NAGYÁRUHÁZA" in the smallest capital letters.

SCHUTZ
POSZTÓ
NAGYÁRUHÁZA

AZ ORSZÁG-VILÁG

a legkitünőbb és legtökéletesebb tudósítói szolgálattal rendelkezik. A bel- és külföldi eseményeket, eredeti cikkek keretében, a legmegbízhatóbban tárja az olvasó elé.

Az ORSZÁG-VILÁG

kéthetenként összefoglaló képet ad olyan aktualitásokról — könnyen és tárgyilagosan — amelyekkel a napilapok nem foglalkoznak.

Az ORSZÁG-VILÁG

az igazi demokráciáért küzd és minden sorában a reakció ellen harcol, a népek békéjéért, megértéséért és belső nyugalomért.

Az ORSZÁG-VILÁG

a legjobb újságírógárdát csoportosítja maga köré. Munkatársai között Aradnál jelesei foglalnak helyet, akik nyugati szellemet jelentenek a sajtó életében.

Az ORSZÁG-VILÁG

művészeti rovatai a modern ember széles látóköréhez simulnak és minden tekintetben felvilágosodottságot jelentenek.

Az ORSZÁG-VILÁG

társadalmi akcióiban és közleményeiben felkarolja a kisemberek ügyét, istápolja az elhagyatottakat, a nyilvánosság elé viszi a becsületes, dolgozó emberekkel történt igazságtalanságokat és gondoskodik azok orvoslásáról.

Az ORSZÁG-VILÁG

közgazdasági cikkeiben a kereskedő és iparosvilág érdekeit képviseli és tántoríthatatlanul küzd sérelmeik és a korrupció ellen.

Az ORSZÁG-VILÁG

kéthetenként, kiváló írók tollából, humoreszkeket és hangulatos, rövid irodalmi közleményeket tartalmaz, melyek méltán illeszkednek a nivós, másirányú közlemények keretébe.

Lapunk példányszámonként nem kapható. Előfizethető:
Arad, Bulv. Regele Ferdinand 19. Telefon: 15—25.

Nem igaz,

hogy minden mindegy ...

Az utolsó pillanatig — s szerencsére, az utolsó pillanattól még messze vagyunk — hisszük, hogy a világ egy emberöltő alatt nem ismétli meg másodszor önmaga ellen ugyanazt a bűncselekményt. Nem, mintha a világháború lehetőségét eleve kizárnók. Ma már egyre kevésbé bízunk az alig huszéves pokoli élmények, kifolyt szemek, elhullatott karok, lábak, alig eltakarított romok s a máig tartó háborus szenvedések elrettentő erejében.

Nézzünk szembe a valósággal: husz évvel a háboru befejezése után a legkülönbözőbb testi-lelki gyötrelmekről elkinzott milliók világszerte megint ott tartanak, hogy a legszörnyűbb változást is jobban kívánják, mint mai sorsuk elviselhetetlenségének további vállalását. Miközben két évtizeden keresztül az állam és az állampolgár s a nemzetek között való viszonylatokban forradalmian egyoldaluan átalakult és meglazult a kötelezettségek értelmezése, az egyén magánéletének kötelezettségei nemcsak, hogy nem enyhültek, de határtalanul megnövekedtek.

Hiába hódította meg a kollektív társadalmi rendszer valamelyik változata Európa tekintélyes részét: az egyén életproblémái ma is szélsőségesen individualisztikusak. Adót, adósságot, házbért fizetni s családot fentartani ma is ugyanugy kell, mint az egyéni szabadság fénykorában, — csak százszorta nehezebben.

Ebben az irgalmatban ellentétben született meg az a desperált idegállapot, amelyben az egyén inkább ma, mint holnap lerázná elviselhetetlen terheit s ebben az idegállapotban vált ismét alkalmassá a háborura is, amelyben a magánélet ezernyi nyomoruságával együtt megszűnik, — s már azt sem bánja, ha megszűnik vele együtt maga az elértéktelenedett élet is.

Ne hunyjuk be a szemünket: a háborus diszpozíció ma sokkal veszélyesebb formában jelentkezik a talajukvesztett tömegekben, mint az államférfiakban, hadvezérekben és diplomatákban, akiket legalább egyéni sorsuk nem sodor a nihilizmusba. Aki tehát az utolsó pillanatig küzdeni akar a

---

Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha laptársaink átveszik eredeti cikkeinket, tudósításainkat és külföldi leveleinket, de csakis lapunk vagy cikkiróink megnevezésével!

háboru ellen, annak elsősorban a nagytömegek „minden mindegy“ hangulatával kell szembeszállnia. A mindenre eltökélt embernek kell a fülébe üvölni:

nem igaz, hogy minden mindegy,
mert minden jobb, mint a háboru, — még a mai gyűlölet, megaláztatás, éhség és hajléktalanság is, amely legalább nem vágja el végkép a jobb és emberségesebb holnap reményét!

A tüzet nem lehet még nagyobb tüzzel oltani, az embertelenséget nem lehet jóvátenni kegyetlenséggel, a kenyértelenségen nem segít a letaposott buzatábla és a hajléktalanságon nem segítenek az összebombázott városok.

Aki ma tollal és szóval a háboru ellen küzd, ne is próbálja felvenni a harcot a világ sorsát irányító hatalmasságokkal, mert velük szemben valóban tehetetlen.

De rázza meg két kézzel a háborut sóvárgó testvérét, barátját és szomszédját s magyarázza meg neki, hogy nem szabad felgyújtani a zátonyra futott hajót sem, az egész kulturát és civilizációt, amelyet a hullámok szabad áramlása akár holnap felszabadíthat s ha az apákat nem, legalább a gyerekeket elviszi a biztos és békés partok kikötőjébe.

— VEREBEK. Alkonyi szürkületkor verebek gyülekeznek egy fán, amelyet már meztelenre kopasztott az ősz. Egyre-másra újabb és újabb rajok érkeznek, már fekete a fa koronája, de a frissen érkezők pillanatok alatt elhelyezkednek az ágakon. Panaszos, veszekedős hangu csiripelés hallatszik, néha felröppen egy-egy a sok közül, de hamarosan az is elhelyezkedik és ezzel helyreáll a béke a verebek nagy falkájában. A különös zene megállit egynéhány járókelőt a fa közelében. Valamennyien a magasba nézünk és a nyugtalan nyüzsgést figyeljük, amely pillanatonként megváltoztatja a fa koronájának képét... A közelben durranás hallatszik, mintha fegyvert sütöttek volna el. És egy szemrebbenésnyi idő multával újabb verébfalka lepi el az ágakat. Ijedten és menekülésszerűen jöttek, bizonyos, hogy a durranás riasztotta meg őket. Most megelégnül a csiripelés, de nem sokáig hallatszik a veszekedés. Az ujonnan érkezettek leereszkednek a többiek közé, mégpedig minden előzetes tanácskozás nélkül. A fa koronája még jobban elsötétül, mert a népesség megsűrűsödött rajta. Már úgy látszott, hogy egyetlenegy verébknek sincs helye a fán, de mindannyiunk nagy bámulatára valamennyi elszállásolta magát az ottlakók között. A báméskodók közül mosolyogva mondja valaki: „Ezek menekültek“. Nevetve buggyan ki a szomszédomból: „Emigránsok“. Egy szomorú arcú asszony, mintha félne, hogy meghallják, elmenőben sóhajtja: „Milyen nagy egy ilyen kis ecetfa és milyen kicsi a nagy világ“.

Edouard Daladier

„A VANCLUSI BIKA“

Ezt az első pillanatra egy cseppet becéző gunynevet, ha jól tudom, Páris egyik leggyilkosabb ceruzájú karrikaturistája, **Sennep** adományozta Franciaország jelenlegi miniszterelnökének. Sennep maró szatirája, néha a csontig látó szeme majdnem mindig rátapint a dolgok legjellegzetesebb részére.

Daladier magatartásában, fizikumának robusztus voltában, van valami kemény, sziklaszerű mokány. Egész lényét az erő, kitartás, hajlíthatatlanság gazdagsága jellemzi. Izmos nyaka, széles válla, merev, de egy kissé előreugró álla, boltíves homloka, amelynek felsőrésze valósággal kidudorodik, kemény vonalban zárt szája, szemöldökének bozontos komorsága, tekintete, amelyben valami viharos melegség van, a rosszmájú megfigyelőt, a politikai ellenfelet szolgáló karrikaturistát, ha modelljének karakterisztikumát a gunyhanglejyére akarja átváltani, legegyszerűbben és legkönnyebben az állatvilágba vezet.

Sennep, aki az egyik szélsőjobboldali lapban megjelent rajza alá valószínűleg azzal a szándékkal biggyesztette ezt a cseppet sem hízogó gunynevet, hogy Edouard Daladiert nevésegesse, pártívei előtt lehetetlenne tegye, mert a nevéseges Franciaországban néha ő, nem érte el célját.

A karrikaturista tullót a célon, mert elgondolásának realizálása a tömegben éppen ellenkező hatást váltott ki.

A tömeg képzeletében a vaclusi bika szimbólum, sőt realitás lett.

Azt hiszem nem tulzok, ha azt mondom, hogy **Daladier Franciaországnak az az egyetlen politikusa, akire ma még tegnap halálos ellenfelei is ugy tekintenek, mint aki nemcsak szellemi, hanem fizikai ereje, idegeinek acélossága következtében, sikerrel tudja vezetni az ország nehéz, bonyolult sorsát.**

Annak a nagy többségnek szemében, amely a különböző fél-sikert elkönnyvelő politikai és szociális kísérletek után sem látja másként a demokráciát, mint az egyenesség, az erő, kitartás, céltudatosság nagyszerű keverékét. Daladier a maga biztos fellépésével, a tömegek politikai intelligenciájából táplálkozó józanságával, százszázalékos realitást jelent.

Ez adja magyarázatát azután annak, hogy a **vaclusi bika** gunynevet a tömeg megtisztította a fülnek kellemetlen zöngéitől, formáló kezével megcirógatta és az idők során

szeretetével, tiszteletével a maga elgondolása szerinti jelen-
tőséget adott neki.

*

Nem is lehetett másként, hiszen ez az első pillanatra közepesnek látszó politikus, pártvezér és államférfi, annak a tömegnek testéből való test, véréből való vér, amely az ország nagy többségét alkotja. Ez az a többség, amelyet úgy hívnak, hogy **kispolgár**.

Álljunk meg egy pillanatra, mert le kell szögeznünk, hogy a kispolgár fogalma itt homlokegyenest ellenkezik a más országok hasonló szociális keretekben élő kispolgár fogalmával.

A francia kispolgár, akit a forradalmak hosszú sora juttatott jelenlegi szociális pozíciójába, aki tempót diktáló mai szerepéért a munkássággal karöltve, ha kellett életével is fizetett, a legaktívabb erőt jelenti. Ez az a szociális réteg, amelyben az enciklopédisták és humanisták nagyszerű magvetése már régen kalászbá érett. Ez az a tömeg, amely csendes időkben teremtő energiátöbbletét széthuzást mutató frakcióharcokban, a veszély pillanatában csodálatos módon a legegységesebb akcióban éli ki. Végül ez az a tömeg, amely az igaz demokráciát hitének valló köztársaságnak alapja és ennek keretében legyőzhetetlen híve azoknak a szociális, kulturális politikai intézményeknek, amelyek a francia gondolatnak minden téren világot besugárzó erőt adnak.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
A vaucusi bika, Edouard Daladier innen indult.

Ott délen, a vaucusi Carpentrasban, ahol a fáradhatatlan nap melegében fürdik minden, Daladier édesapja pék-
mester volt. Aki ismeri Dél-Franciaország örökké mosolygó egét, völgyeinek, lankáinak áldott termőerejét, sikságainak buja gazdaságát, gyerekeinek folyton mosolygó életkonceptióját, gesztusainak leatrális jellegét, élnivágásának mohóságát, sőt néha a könnyelműséggel határos megnyilatkozását, Daladiernak egész lényéből mindennek csak ellenkezőjét tudja kiolvasni.

Miért?

Ha erre a kérdésre felelni akarunk, kénytelenek vagyunk visszamenni a multba.

A nyolcéves kis Daladier, akkor, amikor más, az övénél tehetősebb szülők hasonló gyerekei még az angyalok álmát aludták, már régen befutotta a kisváros hegyrefutó, vagy a lapályosabb pontokba mélyedt uccáit. Az öregur, aki hajnali három órától kezdve egyedül állt előbb a dagasztóteknő mellett, később pedig ugyancsak egyedül szedte ki a tüzes kemencéből az aranyárgára sült furulyaszerű kenyereket, nyolcéves fiában találta meg legmegbízhatóbb és legolcsóbb munkatársát.

A kis Edouard már reggel ötökör uton volt. A hosszú, fonott kosarat erősen magához szoritotta. Patkós kis cipője vidáman verte fel a még alvó uccák frissülő csendjét. Azokba a házakba, ahol még aludtak, gyöngéd tapintatossággal ment fel a lépcsőn és a friss, meleg kenyeret a zárt ajtók elé rakta. Ott azonban, ahol a munka tempója a szemekből már kitörölte az álmod, ott a minden huszonnégy órában megújuló munkáséletnek sokszínű arcát láthatta. Nyolckor kis társaival egyetemben mégis frissen foglalt helyet az iskola padjában. A pékinasi tisztség nem emészti fel energiáját. Kettős pályáját nagyszerűen futja. Az évvégi vizsgán, amikor a kerületi tanfelügyelő jelenlétében az osztályvezető tanító a vizsgadíjakat kiosztja, Edouard Daladier nevű nebuló a legértékesebbet, a legszebbet, Verne Gyulának „**80 nap alatt a föld körül**” című diszkötéses regényét kapja.

Edouard Daladier, a carpentraszi pékmester egyedüli „**ifjúnunkása**” — és a gimnázium tizenégyéves kisdíákja időnek előtte kóstol bele a politikába.

Néhány koránérett társával egyetemben a nagyok példáját követve, egy kis politikai csoportot hív életre. Tizenégy- és tizenhatéves diákok ellopják az otthon hallott politikai jelszavakat — a napisajtó által felvetett vagy napirenden tartott szociális problémákat a maguk módján meghatányják, megvetik. Eleinte csak teoretikus vitákról van szó, de később megalkotják csoportosulásuknak harci keretét.

Az öregur, a pékmester, aki lelkes republikánus, aki megtántoríthatatlan harcosa a laikus eszméknek, aki százszázalékos pontossággal tesz eleget állampolgári kötelezettségeinek, büszkén és örömmel veszi tudomásul, hogy fia, aki alig töltötte be a tizenégy esztendőt, hasonló gondolkodású társainak teljes bizalma felett rendelkezik. A laikus eszmék végleges diadaláért harcivonalba álló diákok csoportjának ő az elnöke.

Most azután a harcban, munkában, tanulásban eltöltött lelkes esztendőknél rövid sora jön mindaddig, amíg a carpentraszi pékmester diákfia el nem jut az érettségiig. Az addig nyilegyenesen felfelé ivelő vonal itt hirtelen megtörik. A jókori fizikai munka, vagy a jókori politizálás külön vagy együtt, megbosszulják magukat. Edouard Daladier elbukik az érettségien. Életének első kudarca nem kedvetleníti el. Két hónap múlva frissen, erejének biztos tudatában áll a vizsgáztató bizottság elé. Amit éveken vagy napokon keresztül elmulasztott, olyan energiával pótolja, hogy akik feleleteit hallják, széleshorizontu tudását nemcsak leszögezik, hanem meg is csodálják.

Edouard Daladier, a carpentraszi pékmester fia a nagy-sikerű pótérettségi alapján ösztöndíjjal iratkozik be az egyetemre.

Teljes egészében életének kettőssége, a tanulás és politizálás minden idejét leköti. Szívvel-lélekkel, fiatal lelkesedésének minden erejével fut végső célja felé. A tanári oklevelet nagyon fiatalon szerzi meg. Néhány vidéki gimnázium évkönyvében azoknak a tanároknak névsorában találjuk meg Edouard Daladier nevét, akiket társai nagy tudásáért, tanítványai pedig igazságos szigorúságáért és egész lényéből kiáradó energiájáért, becsülték.

*

Néhány évvel ezelőtt az elegáns Saint Germainenről esőben, napsütésben, hóban, pontosan reggel nyolc órakor, minden reggel nagyon egyszerűen öltözött biciklista fordult be a rue Saint Dominiqueba. A sarki rendőr, aki már két órája állt posztján, figyelemre sem méltatta. A biciklista, aki odaért a hadügyminisztérium épülete elé, fiatalos lendülettel ugrott le vasparipájáról.

— **Bon jour, monsieur le Ministre,** — köszöntötte a kapuban álló portás.

— **Jó reggelt,** — vizonozta barátságosan a biciklista, Edouard Daladier, Franciaország akkori hadügyminisztere.

A carpentراسi pékmester fia, vaclusi bika, azóta már több izben volt miniszterelnök.

— **VERSENGÉS.** A **Szeretet** összevezeszt a **Gyűlölettel.** Arról vitáztak, hogy kettőjük közül kinek nagyobb a hatalma a Földön és kinek a hódító ereje ragadja könnyebben a maga büvkörébe az embereket. Miután egyik sem akarta elismerni a másiknak hatalmi fölényét, megegyeztek abban, hogy világkörüli ultra indulnak, még pedig az egyik keleti, a másik nyugati irányban halad minaddig, amig aztán találkoznak és beszámolnak utjuk eredményéről. Öt évig járták a világot s most újra találkoztak. A **Szeretet** őszintén beismerete, hogy reménységei nem teljesültek. Ha nem is vallotta be, hogy vállalkozása tökéletes kudarccal végződött, rezignáltsága és hangjának kesernyessége nem hagyott fenn kétséget aziránt, hogy megvertnek érzi magát. A **Gyűlölet** fantasztikus sikerekről számolt be. Mindenütt ujjongva fogadták s nem volt a Földnek olyan pontja, ahol a népek ne tették volna magukévá mindazt, amit prédikált nekik. Számadatokkal bizonyította, hogy propaganda-utján hány millió hivat szerzett a **Gyűlöletnek.** A **Szeretet** csak annyit kérdezett a hosszadalmas előadás után: „És hogyan csináltad azt, hogy a **Gyűlöletnek** ekkora sikert verekedtél ki?“ „A módszerem igen egyszerű volt: mindenütt a **Szeretet** álarcában jelentem meg.

B É L Y E G Z Ó K E T

olcsón, jól és
azonnal készít

Stampa

bélyegzőgyár, Arad,
Str. Eminescu 12.

leleplezi ~~karunkat~~, ~~karunk~~ ~~is-~~ ~~dalmát~~ és — ~~önmagát~~

(Budapest.) Irni annyi — mondotta Wilde —, mint itélőszéket tartani önmagunk felett, az író pedig még akkor sem különálló egyed, ha képzeletbeli elefántcsont toronyban él, hanem a kor gyermeke, a társadalom egyede, tehát önmaga felett tartott ítélete ebben a vonatkozásban is érvényes. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az író egyben korának rabszolgája is, ami nagyon szomorú következményekkel járhatna. Azt, hogy mennyire nem kell ennek így lennie, mi sem bizonyítja jobban, mint az az érdekes nyilatkozat, amelyet Gulácsy Irén, az izmos erdélyi irodalom, a magyar nyelvterület eme dusan termő fájának kitűnő művelője tett irodalomról, korról és önmagáról.

— A magyar irodalom — mondotta az Ország-Világ budapesti tudósítójának a Kazinczy díjas író nő nem hajlandó soha semminő gépalkatrészek köré csavarodni, sem jobbra, sem balra tornavezényszavakhoz, vagy különféle szellemjárások ködös szövegeihez igazodni, hanem nagy felelősségérzettel a pillanatnyin messze túl, csak művészetünk igaz és magasabbrendű célkitűzéseit szolgálni. Ez nem csupán az én megállapításom. Csupa fojtott energia, csupa ki-sülés határán feszülő batteria a lelkünk.

Talán soha nem volt annyi mondanivalónk, mint ma-napság.

Hangsúlyozni kívánom, hogy a magyar írókból nem az egyéni bátorság hiányzik, de a felelősség ránk eső része óriási. Vigyáznunk kell, mert nem akarunk rombolni, nagyon kell vigyáznunk, nehogy az előítélet, vagy a divat területeire tévedjünk.

— És ezzel kapcsolatosan meg kell mondanom, hogy nagyon örülök, mert éppen történelmi regényírói munkásságomért kaptam idén a Kazinczy-díjat. Ez igazol önmagam és azok előtt, akik időnként meg-megújuló kirohanásokat rendeznek a történelmi regény, mint műfaj ellen. Nem kell magyaráznom, hiszen nagyon jól tudjuk, hogy van ilyen irányzat. Szerintem érthetetlenül, de van.

Ezzel kapcsolatosan azután Gulácsy Irán nyilatkozatában néhány műhelytitokra és elmondja, hogy az **Uj Idők** számára dolgozik, a budapesti irodalmi lap **Horthy Miklós** magyar kormányzó huszéves államfői működésének évfor-

dulójára nagyszabásu Horthy-könyvet jelentett meg. A könyv kétségtelenül érdekes eseménye lesz a magyar könyvpiacnak: **Herczeg Ferenc**, **Csathó Kálmán**, **Harsányi Zsolt**, **Kállay Miklós** volt miniszter, **Kornis Gyula**, **Lukonich Imre** egyetemi tanár, **Konek Emil** nyugalmazot tengernagy, **Suhay Imre** nyugalmazott altábornagy és **Vitéz Szilágyi László** geneológus dolgoznak a könyv egyes fejezetein, **Gulácsy Irén** pedig Magyarország kormányzójának a szellemi élcttel való kapcsolatairól ír. Ez a könyv megvárakoztatja **Gulácsy Irén** másik munkájának befejezését. Ez az **Anjou-trilógia** közbülső, **Nagy Lajos** utáni része lesz. Felöleli az egész **Anjou-kort**, de úgy, hogy a három egymást követő regény mindegyike azért önálló értelemmel bírjon. Csak azok veszik észre az összefüggést, akik a trilógia mindhárom részét elolvasták, de saját jószántukból — füzi a mondottakhoz **Gulácsy Irén** —, mert nem akarja — állapítja meg — egyik munkájával a többit is mintegy „kötelező olvasmánnyá“ tenni.

Még egy kérdés:

— Milyen tervei vannak a jövőre nézve?

— Tervek — válaszolja —, azok persze azért mindig vannak. Ezekbe menekülünk, a tervezgetésekben éljük ki magunkat. Részemről, ha az **Anjou-trilógia** közbülső részével elkészülök, nem akarok mindjárt a harmadikba fogni, hanem pihenésképpen átpártolok egy régen dédelgetett szerelmemhez, az igazi történelemírásához, feltehetől, a romantikus kellékek batyujától itt megszabadulok. A három vallás és három náció sokrétű vonatkozásait és állampolitikai vonatkozásait:

Erdély történetét akarom megírni, ezt az érdekes és nagyon tanulságos történelmi fejezetet.

A forrásműveket már gyűjtöm hozzá.

— Legrégibb tervem azonban, amit csak életem végére akarok elkészíteni, emlékeim gyűjteménye. Sokat csatangoltam, közben pedig ennek a kornak számtalan magyarvonnatkozó és külföldi személyiségét ismertem meg, akiknek szerepük volt az események, a sors kialakulásában. Összeállítom jegyzeteimet ezekről az igen gyakran érdekes beszélgetésekről és tapasztalatokról. Nem szánom holmi **chroniqu scandaleuse-nek**, — de ezért bizonyos távlat kell, életemben nem jelenthetik meg, de husz-huszonöt éven belül semmi körülmények között sem. Nem is lesz különben könyv, inkább csak anyaggyűjtemény, amit utánam feldolgozhat valaki, ha akar. A csomagot lepecsételve deponálom majd valahol. Ha elvállalja a megőrzést, a Petőfi társaságnál. De ha ez akadályokba ütközik, akkor más valahol, biztos helyen, ahol idő előtt nem láthat napvilágot.

A drágasági hullám viharzónájában fuldoklik a kiségzisztenciák tömege

Erélyes mentőakciókat szervez a városvezetőség

Aradváros vezetősége nagyszabású és nagyjelentőségű új tervet tanulmányoz. A községi közigazgatás irányítóinak körében ugyanis felmerült a községi élelmiszerellátási szolgálat megszervezése, különös tekintettel az állandóan növekvő drágaságra. A terv természetesen elsősorban, sőt kizárólag a kislefogyasztó közönséget, a vásárlóréteg nagy többségének érdekeit szolgálja, mert az a meggyőződés alakult ki, hogy

a kislefogyasztókat nem lehet kényre-kegyre kiszolgáltatni a gazdasági élet mindenkor túlzott mértékben visszaható hullámzásainak.

A terv két részből áll. Az első rész a községi élelmezési üzemek megszervezésére vonatkozik és amennyiben megvalósul,

városi házikezelésben megteremtene a községi husfeldolgozó és elárusító, a kenyérsütő és tejipari üzemet, amelyeknek rentabilitása érdekében és, hogy a már meglévő szolgáltató még jobban hasznosítható, konzerv-feldolgozó üzemet is alapítanak. A községi husipari vállalat a vágóhíddal állana közvetlen összeköttetésben, szigorúan közérdek-alapon hozná forgalomba az összes husipari termékeket és célja kizárólag a közönség jutányos áron való kiszolgálása lenne. Ez az elv érvényesülne a többi üzemeknél is, úgy hogy ezek az intézmények tulajdonképpen árszabályozó eszközök lennének a városvezetőség kezében.

Kétségtelen, hogy a város vezetőit ennek a tervnek felvetésénél és tanulmányozásánál kizárólag a fogyasztóközönség érdekei vezetik, mégis természetes, hogy mint minden közérdekű terv a helyeslés mellett ellenzéssel is találkozik. Egészen bizonyos, hogy az érdekelt szakmák részéről a legerélyesebb tiltakozás nyilvánul meg az ilyentermészetű szolgáltatók megszervezése ellen, ami az érdekeltek általában „**hatósági konkurencia**“ megjelöléssel emlegetnek. Sorra hallatszanak majd a tiltakozások és a panaszok, hogy ezzel az adófizető iparostársadalmat és a kereskedelmet teszik tönkre, hogy a városnak nem lehet célja az üzleti élet megőlése és mindazokat a jelszavakat felhozzák majd, amelyeket már jól ismer a közönség.

Azonban akkor, amikor a drágaság elleni harcról van szó, amikor Aradváros 86.000 lakosa közül 84—85.000 polgár érdekeit kívánja megvédeni a város, nem szabad

jelszavak és szólamok megvilágítása mellett szemlélni az ilyen nagyjelentőségű kezdeményezést.

Mert feltéve — de meg nem engedve —, hogy az ilyentermészetű kezdeményezés, ami semmivel sem veszedelmesebb, mint egy újabb magánvállalkozó megjelenése a piacon, tényleg károsan befolyásolná a szakmabeliek érdekeit, akkor is figyelembe kell vennünk, hogy

ebben a városban 2, esetleg 3000 érdekelttel szemben a lakosság tulnyomó többsége áll ellenérdekeltként.

Arad valamikor híres volt olcsóságáról. Egyike volt az ország legolcsóbb helyeinek, ami természetesen különlegesen befolyásolta a helyi gazdasági élet egész alakulása. A munkabérek megállapításánál határozottan számításba jött ez a szempont, ami végeredményében bizonyos egyensúlyi helyzetet jelentett kereset és vásárlási lehetőség között. Ez az állapot azonban megszűnt,

Aradon immár hónapok óta erősen érezhető drágulási folyamat észlelhető, ez a folyamat még egyre tart és ma már az a helyzet, hogy Arad nem a legolcsóbb városa az országnak. Arad most már határozottan drága város . . .

Mi ennek az oka? Ki tehet erről? Sok mindent lehetne elmondani ezzel kapcsolatosan, azonban nem ez a fontos, a tények beszélnek és ezek a tények azt mutatják, hogy itt sürgősen tenni kell valamit, mert Arad behozta, sőt már el is hagyta a vidéki városokat — már ami az árakat illeti, — viszont

a munkabérek, a kereseti lehetőségek tekintetében egyetlen lépést sem tettünk előre.

Tudjuk, hogy az árak drágulása országos, sőt világjelenség. Tudjuk, hogy mindenütt felszöktek az árak és hogy a háborút a kisembereknek kell drágán, még ha nem is életükkel, de véres verejtékükkel megfizetniök. De ugyanakkor azt is tudjuk, hogy

az egész világon megindult az árüzérkedésnek tüzzel-vassal való kiirtására irányuló hatósági munka, hogy letörök az árdrágítóknak minden kísérletét és hogy bizonyos vonatkozásokban halállal büntetik a spekulációt.

Nem kétséges tehát, hogy lehetséges, sőt szükséges is a kereslet és kínálat játékanak bizonyos szabályozása és ha ez így van, akkor sokszorosan áll ez éppen Aradra.

Ez a város évek hosszú sora óta valóságos gazdasági „hinterland“. Itt, a környéken bőségesen teremnek mindazok a mezőgazdasági és konyhakerti növények, amelyekre az ország más részeinek nagy mértékben van szükségük, innen látjuk el messze vidék ételmezési piacát jó és olcsó áruval, annyira olcsó áruval, hogy a más városokbeli viszonteladók bőségesen keresnek. Természetes is volt tehát, hogy Arad olcsóbb volt mindenkor, mint az általa ellátott városok. Mi-

vel pedig a helyzet nem változott, legalábbis indokolatlan, hogy Arad árszínvonala elérte a többi városok nivóját. Mert mindenütt megdrágult a megélhetés, emelkedtek az árak, de **Aradon ez fokozott mértékben történt, amiről igazán senki sem mondhatja, hogy indokolt tünet.**

A nemzetközi gazdasági élet háborus tulterheltsége senki számára nem lehet ok arra, hogy már meglévő árukészleteinek árát máról holnapra felemelje. Végeredményében a raktári árut még a kereskedő — legyen az nagykereskedő, angroszista, vagy krájlzerájos, — is a régi árral fizette, vagy fizeti meg, a drágább árut pedig a közönség is drágábban vásárolja már. Miért kell tehát a legkisebb politikai, vagy világgazdasági hullámzásra azonnal áremeléssel reagálni, nyugtalanítani a kedélyeket és a szükségletek beszerzése körül olyan eltolódást előidézni, ami csöppet sem előnyösen befolyásolja a termelési viszonyokat.

Mert nem szabad arról megfeledkeznünk, hogy az olyan áremelési hullámok, amelyek messze meghaladják a kereseti lehetőségek arányait, még akkor is súlyos következményekkel járnak, ha bizonyos fizetésemelés, jövedelemgyarapodás kíséri. Ami jelen esetben nem is történt meg. Az árak emelkedése a vásárlóközönség vásárlóerejének csökkenését vonja magaután, a forgalom csökkenése a termelési folyamat el lanyhulásához vezet, bekövetkezik a „**leépítés**“ időszaka, a leépített alkalmazottak természetesen nem felvevőképesek többé és megkezdődik az a gazdasági körforgás, amelynek végeredményében „**gazdasági válság**“ a neve.

Csak pillanatnyi haszon, csak pillanatnyi érdek lehet a szabad áremelkedés melletti kitartás akkor, amikor a világgazdaság egész életét rendkívüli események befolyásolják. Mert más a helyzet egészséges, természetes üzleti és termelési viszonyok mellett alkalmazott beavatkozásánál és ármeghatározásnál. Ez valóban káros beavatkozást jelent. De adott körülmények között az egészséges szabályozás még azoknak az érdekeit is szolgálja, akik pillanatnyilag talán kifogásokkal élnek.

Nem vitás ugyanis, hogy

a kisemberek érdekeit olyan viszonyok között, mint a jelenlegi körülmények, fokozott mértékben kell megvédeni.

Az egész gazdasági élet, a termelés, kereskedelem és ipar összességének érdekében is. Ismételjük, akkor, amikor az aradi árszínvonal körüli eltérések kivizsgálásáról, az indokolatlan emelkedések lehetetlenné tételéről, tehát árszabályozásról van szó, Arad 86.000 lakosa legalább 83.000 polgár érdekeit szolgálják, szemben a legfeljebb 3000 főre tehető másik réteggel. Amelynek életérdekeit, gazdasági helyzetét senki sem akarja veszélyeztetni.

Mit jelentene a községi élelmezési üzemek megszerve-

zése? Csupán azt, hogy a városvezetőség szoros ellenőrzése mellett történnék az eladás. Ráfizetéssel ezek az üzemek sem dolgoznak, meg nem engedett versenyek nem támasztanak, tehát csupán a szabad verseny érvényesülne fokozott mértékben az élelmezési szakmában. Ez ellen pedig senkinek sem lehet talán kifogása . . .

Különben a községi élelmezési szolgálat megszervezésével kapcsolatos tervek másik vonatkozása, hogy ennek keretén belül ismét életrehívnák a valamikor nagy sikerrel működő tisztviselő-szövetkezetet.

A városvezetőség be akarja szervezni a város tisztviselő-társadalmát egy egészséges, az elsőrendű szükségleteket maradéktalanul kielégítő szövetkezeti rendszerbe, amelynek tagja lehet minden olyan köz- és magántisztviselő,

aki értékelni tudja a szövetkezeti rendszer külföldön és belföldön egyaránt nagy eredményeket elért módszereit.

— „A LÁTSZAT CSAL“ — soha sem lehet tudni, mit takar a sokszor semmit mondó külső, egy-egy jelentéktelennek látszó, kis cégtábla, amely mögött nagyvonalu üzletemberek vállalkozásai bonyolódnak. Így például az aradi színházépület mögött egyik házon egyszerű cégtábla hirdeti, hogy **Schleifer** Dávid szőrmekereskedő és feldolgozó nagyraktára húzódik meg szerényen és hogy ez a raktár dús, gazdag vállalkozó kiterjedt üzleti vállalkozásának központja. Sokat beszélnek mostanában arról Aradon, hogy **Schleifer** Dávid és felesége mintegy hat hete Amerikába hajóztak, hogy meglátogassák a newyorki világkiállítást, amelyre hat hónapos tartózkodási engedélyt kaptak. **Schleiferék** csak részben szánták szórakozásnak kirándulásukat, mert — hir szerint — nem csupán arról van szó, hogy néhány hónapot töltenek az Egyesült Államokban, hanem a kivándorlás lehetőségét is mérlegelik, másrészt esetleg üzleti kapcsolatokat próbálnak teremteni az Uj- és az Óvilág között. Érdekes, hogy **Schleifer** Dávid, amikor az európai háboru eseményeinek izgalmai urrá lettek a világon, igazi nagyvonalu üzletemberre valló módon szerzett értesülést itthonmaradottaikról: nem törődött azzal, hogy valóságos vagyomba kerül, távbeszélő útján hívta fel aradi családtagjait, akikkel perceként át tengerek és kilométerek távolságán keresztül elbeszélgetve, meggyőződött arról, hogy nincs semmi baj Aradon. Tízezer leibe került ez a megnyugvás, tízezer leit kellett egyetlen három perces távbeszélgetésért fizetnie **Schleifer** Dávidnak, de mit nem ér a lelki nyugalom? Menynyivel fizethető meg az itthonmaradottak biztonságának tudata — feltéve, ha megfelelő összegek állnak az ember rendelkezésére . . .

Az angol Intelligence Service szervezete

Dacára annak, hogy az **Intelligence Service** összes ténykedései a legnagyobb titokban történnek, mégiscsak kiszűrődtek egyes üzleti titkok a világnak erről a legkiválóbban megszervezett organizációjáról. Igen sokan voltak, akiknek érdeklődését ez a titokban működő és mindenhová betolakodó testület működése méltán felkeltette és így, minden óvatosság ellenére, mégis kijutottak egyes adatok a nyilvánosság elé.

Angliában azonban a legszigorubbán tilos erről az államvédő alakulatról a legcsekélyebb hirt is közölni.

A **White Hall** egyik öreg házában tartja az **Intelligence Service** szokásos megbeszéléseit, egészen közel a minisztériumokhoz és nagybankokhoz. Az épület kicsi, már feketelő kövekből van építve. Úgy néz ki, mintha a londoni kód öszszes koromja ott rakódott volna le. Az ablakok mögött éjjel-nappal lámpák égnek. A bejárat, dacára annak, hogy az uccára nyílik, mégis olyan eldugottnak látszik, hogy szinte keresni kell. Medveszörsüveges katona még a közelben sincs. Csak néhány puhakalapos ember ödöng „véletlenül” a kapu közelében. A kezük szigoruan zsebre téve.

Az épületnek hat különálló része van, hat osztállyal, melyeknek fontosságát az alábbiakból lehet megítélni.

1. A „**F. O. I. D.**” (Foreign Office Intelligence Department.) Ezen osztály feladata a világ összes követségeinek megfigyelése. Nincs egy konzulátus, követség, udvar, képviselőház vagy kormány, melynek módjában lenne magát a megfigyelés alól kivonnia. Erre a célra természetesen nagyon magas állásu egyéneket szoktak felkérni, kiknek minden politikai, vagy állami testületben szabad bejárásuk van.

2. A „**N. I. D.**” (Naval Intelligence Department.) alosztályával a „**Fleet Intelligence**” hatáskörébe tartozik Anglia saját flottájának a felügyelete. Minden hajó Angliának egy mozgó részét képezi és bármely pillanatban, bármely hajónak helyzetéről és rakományáról pontos információval rendelkeznek.

3. A „**W. O. I. D.**” (War Office Department.) Ez az osztály nagy figyelemmel kíséri minden állam fegyverkezését és katonai kiképzésének módszereit.

4. A „**B. O. T. I. D.**” (Board of Trade Intelligence Department.) Ténykedése kereskedelmi és ipari felvilágosítá-

sokra szorítkozik. (Például nagyfontosságú találmányok ki-
puhatolása.)

5. A „**T. H. I.**“ (The Home Intelligence.) polgári hon-
védelmi szervezet. Hatáskörébe tartozik, idegenek megfi-
gyelése és politikai egyesületek működésének ellenőrzése.

6. A „**C. I. D.**“ (Colonial Intelligence Department.) al-
osztályával, az „**I. I. D.**“ (Indian Intelligence Department.)
az összes angol érdekeltségek alá tartozó, minden gyarmati
üggyel foglalkozik.

A NAGY ISMERETLEN

Ez a hat osztály, mely az egész földet mindenütt behá-
lózza, természetesen igen kiváló egyének vezetése alatt áll.
Ezek csak a melléjük beosztottakkal állanak direkt össze-
kötetésben. Ez azt jelenti, hogy pl. a **C. I. D.** igazgatója
egyáltalában nem bír tudomással arról, hogy egy bizonyos
oxfordi professzor a **B. O. T. I. D.**-nak a legkiválóbb embe-
rei közzé tartozik. Tökéletes elővigyázatosság. A hat osz-
tály vezetői fölött, kiknek csak saját irodájukba van bejá-
rásuk, még hét külön u. n. földrajzi igazgató áll, kiknek
hatáskörébe az tartozik, hogy az ő területükön beosztott
ügynökök működését ellenőrizzék. Ennek a hét igazgatónak
már meglehetősen kiterjedt áttekintése nyílik az **Intelligen-
ce Service** ténykedéséről, mert össze tudják hasonlítani egy-
más között az összes osztályokból kapott híradásokat, akik
egyébként a polgári életben bevallott, rendszerint nagyfon-
tosságú aktivitással bírnak.

**A Nagy Főnök, kinek a kezében az összes szálak ösz-
szefutnak, egy rejtélyes személyiség. Cromwell óta, aki
az angol birodalom kémszervezetének megalapítója
volt, választás útján jelölik ki.**

A ceremónia azóta sem változott. A **White Hall** egyik
termében a hét igazgató összeül egy kerek asztal körül és
így az ülést a **Kerek Asztal Nagy Tanácsának** nevezik. Sza-
vazás után oda kéretik a kiválasztott egyént és közlik vele
ezt a nagy megtiszteltetést. Ezután a beiktatás nagy cere-
móniája következik. Egy nagyon értékes ládácskából a je-
lenlevő főnökök egyike egy aranykulcsot vesz ki és átnyujt-
ja a kiválasztott főnöknek. Ez az ő mindenhatóságának jel-
képe, az angol király dolgozószobájához való kulcs és azt
jelenti, hogy ő felelős minden tekintetben a király szemé-
lyéért.

Amint ő belép a **Kulcs Rendbe**, egy igen érdekes kö-
rülmény folytán elveszti nevét és összes alárendeltjei részé-
re a **Nagy Ismeretlenné** válik. Ő az egyedüli ember, aki a ki-
rályhoz minden bejelentés nélkül beléphet és még csak meg
sem kell neveznie magát, hogy a legmagasabb személyek
is fejthajtsanak előtte.

Az **Intelligence Service** munkarendszere körülbelül kör-

vonalmazható, bár nagyon nehéz volna felsorolni azokat a rendelkezéseket, amelyeket a **White Hall** külön telefonvonalain kiadni szoktak.

Az alapelv az, hogy mások terveit minden körülmények között megvalósítás előtt le kell leplezni. Felvilágosítást nyerni arról, amit mások titokban szeretnének tartani.

Ezeknek a felvilágosításoknak ki kell terjedniök az egész világ minden ténykedésére, úgy mint kereskedelem, politika, katonaság, hajózás és diplomácia. London részére az a fontos, hogy egy tökéletes katalógussal rendelkezék a világ teoretikus és tényleges anyagi forrásairól. A titkos ügynököknek az a megbízatása, hogy ők szolgáltatassák az anyagot ennek a monumentális katalógusnak az összeállításához.

A **White Hall** funkciója azután ezeket a nyert felvilágosításokat értékük szerint osztályozni és rendezni. Például ami a fegyverkezést illeti, az **Intelligence Service** törekszik a lehető legtöbb felvilágosítást nyerni az egyes parancsnokságok megszervezéséről, a csapatokról, fegyverekről, mozgósítási tervzetekről, stratégiai metódusokról, ellátási rendelkezésekről stb. Midőn ezek a felvilágosítások az igazgatóságához megérkeznek, azonnal összehasonlítható és ellenőrző osztályozás alá kerülnek és minden pillanatban ugyanott feltalálható egy előbbi, vagy ellentmondó híradás.

Az osztályozás öt részéből áll University Library Cluj

Először a tárgy természete szerint: a) fegyverkezés, b) ujdonságok és felfedezések, c) mozgósítás stb. **Másodszor:** eredetük szerint: pl. Németország, Olaszország, Japán stb. **Harmadszor: Tárgyuk szerint:** a) hadfelszerelési cikkekben, b) új kiképző metódusok, c) gyakorlatozási módszerekben eszközölt változások stb. **Negyedszer: Rendeltetésük szerint:** a) külügy, b) hadsereg, c) légügy stb. **Ötödszor: Fontosságuk szerint:** a) eddig ismeretlen, b) már más oldalról nyert értesülés, c) kétséges, d) ellentmondó stb.

Az iroda ügynökeinek esetleges tévedése a központi iroda által azonnal felfedezhető s így kettős szolgáltatást teljesíteni az **Intelligence Service**-nél csaknem lehetetlen. Ügynökeik a szervezet rendkívüli bőkezűsége folytán pénzrel majdnem megközelíthetetlenek.

Éppen úgy otthon van Gibraltárban, mint Suezban, vagy Singapurban és Hong-Kongban. Utjában áll a gabonának, a petroleumnak, a gyapotnak, teának, selyemnek, gyapjunak, ónnak és vasnak stb. Az **Intelligence Service** vesz és elad, főleg a gyarmatokon. Megelégszik azután azzal, hogy a kereskedőktől a maga biztos százalékát zsebre teszi. Ehhez még hozzájárul néhány értékpapír és pénz spekuláció stb. Így a világ ezen legkiválóbb kém szervezetének

pénztárai sohasem állanak — még a legnagyobb igényekkel szemben sem — felkészületlenül.

Minden angol csodálattal van eltelve ezen kiváló szervezet iránt, amely páratlan a világon s alkalmazottairól rendkívüli képességeket követel meg. Ez az intézmény Angliában a lehető legszilárdabbak közé tartozik és valódi öre az angol hatalomnak.

Amidőn egyszer **Disraeli** volt angol miniszterelnök úgy nyilatkozott, hogy „**az államügyek vezetése csak egy igen kisszámú ember kezében van és nagyon ritkán kormányoznak azok, akik a kormányon vannak**“, tökéletesen határozta meg burkolt formában az angol kormány funkcióját és az **Intelligence Service** által betöltött szerepet.

Cromwelli óta ez a szervezet minden idők viharain keresztül egy szegény kis szigetországból a világ egyik leghatalmasabb államát teremtette meg. Anglia ütközeteket elveszithetett, de az **Intelligence Service** révén mindenkor tudomással birt egyéb államok politikai és gazdasági helyzetéről. Anglia minden tulságos jóléttől és az **Intelligence Service** ezen a téren olyan biztonságszelep felét töltött be. A látszólag csendes munka és az ártatlannak látszó táviratok tömege gyakran tragédiákat rejt magában s egyes sikerek visszhangja az angol nép szemében az **Intelligence Service**-nek olyan fényt kölcsönöz, amely csak a koronával hasonlítható össze. **A Nagy Ismeretlen** az, aki ennek a bámulatos építménynek az egyensúlyát biztosítja, mely áll a szigetből, hajókból, gyarmatokból, tengerek kapuiból, mindazokból, amelyek Angliát Nagybritániává teszik.

PRÁGAI LEVÉL

Mint egy hangját vesztett tenorista,

ugy tátogok a publikum felé és mondanivalóm fele bennera-gad a torkomban. Egy évvel ezelőtt még, ahogy mondani illik, arany volt a gégembe rejtve. A legszebb és legkeményebb mondatok vitustáncot jártak, hogy melyikük tisztelje meg legelőbb tollamat. Ma . . . ?

Ma nem találok olyan szép és olyan üde jelzőket, amelyek kecses összhangban találkoznának a mondanivalóim-mal. Hol a jelző recseg, hol a mondat sántít. Hol az igazság bujik ki, mint ördögi lóláb, a szépen összetilizált mondat-ból.

Ugy látszik, a köröttem élők szokatlan hangulata en-gem, aki nyugodtnak, fölényesnek, móddal kritizálónak tar-tottam magamat, valahogy kizökkentett a mindennapi kerék-vágásból. Álmatlanságuk az én derüs stilusomra feküdt rá. Ezt az egykor gördülő írásmódot teszi bicegővé. Ötletem egy ingovány zombékjain ugrálnak, vérnyomásom emelke-

dik, amit okosan szeretnék megmondani, — hiába — nem tudom egy mondatban úgy ráncbaszedni, ahogy elképzelem.

Nem az alany és az állítmány hiányzik a mondatokból, nem is a jelző és a határozó szó, nem is a stílus szépsége, vagy az ötlet mosolygása. Ez mind, mind benne van a cikkeske ökonómiájában. Csak a lényeg, a lényeg hiányzik.

Mint a rekedt tenoristánál a hang, úgy hiányzik az én mondanivalóimból a lélek.

Az a lélek, amely csapong a szárnyal. Kötekedik és rajong. Kritizál és mások lelkiismeretlenségében piszkál.

Csak nyafogni, üres szavak körül tátogni nem tud.

És nem is fog soha.

Milyen messzi szó: — soha?

Nem lehet elhallgatni! . . .

Kellemetlen bonyodalmak középpontjába került Budapesten a **Sidol** vegyitermékek gyár R. T. vezérigazgatója, a Romániában is közismert és tisztelt **Götl Lipót**. A vállalat vezetőjét, ezt a kitűnő szakembert, akinek működése nagyban hozzájárult a vállalat fellendüléséhez, az ugynevezett „**egyensúly-törvény**“, népszerűbb kifejezéssel a zsidótörvény megsértése miatt vonták felelősségre, mert

— a vádirat szerint — a **Sidol R. T.** **nem jelentette be, illetve csak késedelmesen jelentette be a vállalatnál állandóan foglalkoztatott és állandó jövedelmet élvező két üzvédet.** A másik vádirat szerint a vállalat **egyik üzvédjét tüzharcosként tüntették fel, de ezt a lefolytatott vizsgálat során a vállalat nem tudta igazolni.** Végül — mondja a vádirat — **súlyos kihágást követett el a Sidol R. T., mert Kepes Miklós személyében zsidó valásu igazgatót alkalmazott, holott ezt a törvény a legszigorubban tiltja.**

A vállalat elleni eljárás miatt felelősségre vont **Götl** vezérigazgató elsősorban azzal védekezett, hogy nem tudták, miszerint az üzvédek is be kell jelenteni, amikor pedig később megtudták, utólag eleget is tettek a bejelentési kötelezettségnek. Ami az ügyben szereplő egyik üzvéd tüzharcosi mivoltát illeti, ezt a tárgyalás folyamán okmányokkal igazolták, mire ezt a vádpontot elejtették a **Sidol R. T., illetve Götl Lipót** ellen.

Az utolsó vádpontot illetően **Götl Lipót** vezérigazgató elmondotta, hogy a vállalatnak pénzre volt szüksége. **Kepes Miklós**, aki évekkal előbb a vállalat igazgatósági tagja volt, hajlandó volt **50.000 pengő kölcsönt folyósítani**, de csak azazal a feltétellel, ha a vállalat könyveit felülvizsgálja. Arra

a négy hónapra, amíg a **Kepes Miklós** által végzett ellenőrzés folyt, havi 400 pengő juttatást folyósítottak részére.

Végül is a rendőrbíró az ügyvédek késedelmes bejelentése és **Kepes Miklós** alkalmazása címén bűnösnek nyilvánította a **Sidol R. T.** vezérigazgatóját és ezért **4000 pengő pénzbüntetésre**, nemfizetés esetén 40 napi elzárásra ítélte. Az ítéletet úgy a vád, mint a védelem megfeleltette.

Ezt a pesti büntetőbírói ítélet nem időszerűsége miatt adtuk le, hanem azért, mert maga a per időszerű, annyira, hogy néhány szót kell mondanunk ezzel kapcsolatosan.

A Sidol R. T. neve nem ismeretlen Romániában sem, mint ahogyan a magyar országhatárokon messze túl ímerik a Sidol nevű fémtisztító és a vállalat egyéb termékeit.

Számosan tudják nálunk is, hogy mit köszönhet a **Sidol R. T.**, ez a magyarországi iparvállalat **Götzl Lipótnak**, tudják azt, hogy nagy gazdasági érdemeit Magyarországon valóban illetékes helyen is elismerték és éppen ezért bizonyos beletörődéssel veszik tudomásul, hogy mindenek ellenére pénzbírságra ítélték olyasmért, aminek elkövetése még néhány évvel ezelőtt bizony nem lett volna bűn, ellenkezőleg, érdemnek számított volna, feltéve, ha növeli a magyarországi munkáskezek foglalkoztatási lehetőségét, a magyarországi ipar termelőerejét.

Nem tartozik ránk és távol álljon tőlünk, hogy bírálatot mondjunk bármilyen bíróság ítélete felett. Különösen akkor, ha az az ítélet nem önmagában álló jogeset, hanem láncszeme egy jogi eljárásnak, ami valamely törvény végrehajtását célozza. Nem kívánjuk a magyarországi törvényeket sem bírálni, a törvény törvény és annak tisztelete valóban minden fegyelmezett polgár kötelessége. Csupán néhány szót akarunk szólni arról, hogy reméljük, lesz ez egyszer még másképpen is. Talán megszűnik az a lázas állapot, amelynek tüneteitől egész Europa, sőt az egész világ olyan beteg, hogy az egész kinintermés nem lenne elegendő hidegjelöléses lázának meggyógyítására.

Csak emlékeztetni akarunk arra, hogy nem mindig volt ez így. Hogy valamikor — nem is olyan régen — a világon mindenütt elismerték a **Götzl Lipótok** érdemeit. Akik semiből teremtettek ipart, terjesztettek civilizációt, ami mindenkor azokon az ösvényeken halad, amelyeket a gazdasági élet, a gazdasági életre támaszkodó társadalom tapos számára. Ezek a **Götzl Lipótok** bizony nem kérdezik azoktól, akik most leghevesebben támadják őket, hogy hol voltak, amikor még például Magyarországon nem jelentett konjunkturát az éppen felcseperedő iparosodásba való bekapcsolódás. Amikor még nem feltétlen és biztos, készenkapott

állás fogalmát képezte csupán a termelési folyamatban való részvétel. Hanem felelősséget, szakértelmet, ügyességet és tetterőt. Bizony, a **Götzl Lipó**tok, akiket most az „**egyensuly törvény**“ megsértése miatt elítélnék, ott voltak, amikor az „**egyensuly**“ egyáltalában lehetséges megteremtése adódott, amikor harcot kellett vívniok a hatalmas német és agyontámogatott osztrák iparral . . .

De ismételjük, kár lenne lemondóan legyinteni, kétségbeesetten töprengeni azon, hogy például a **Sidol R. T.** vezérigazgatóját Budapesten elítélték, mert — nyilvánvalóan egy magyar vállalat érdekében — első fokon bizonyítottnak vett módon megsértette a zsidótörvényt. Ugyanis egészen bizonyos, hogy még a jogerős ítélet sem utolsó szó az ilyen természetű ügyekben . . .

A bajok forrása

Az ország ujjonnan megszervezett belső közigazgatási rendjének vezetői minden törekvésükkel azon fáradoznak, hogy egészségesebb szellemet honosítsanak meg az államélet minden vonatkozásában. Elsősorban hangoztatott jelszóként dobták a köztudatba, hogy

az ugynevezett politikai pártok mindenre kiterjedő befolyás rendszerének akarnak véget vetni annak a rendszernek, amely gyakran még az uccaseproi állás elnyerését is pártpolitikai szempontoknak vetette alá.

A jelenlegi kormányzati rendszer véget akar vetni az „összeköttetések érvényesítése“ révén elérhető különböző haszonélvezeteknek és hogy ezt a törekvést mennyire komolyan veszik azok, akiket az Uralkodó kormányra hívott, mi sem bizonyítja jobban, mint Armand **Calinescu** példája, aki — amikor a merénylők golyói leterítették —

szegényemberként halt meg.

Armand **Calinescu** miniszterelnök volt, de ez a szó nem jelentí egyben azt is, hogy meggazdagodott, hogy másra is gondolt volna, mint a vállalt kötelezettségek teljesítésére.

Sajnos azonban ezt a „befolyásmentesítési“ célkitűzést még nem sikerült minden vonalon megvalósítani. Sajnos még nem sikerült az ország életéből teljesen kirekeszteni az egyéni érdekek érvényesítésének számos vonatkozását. Különösen a gazdasági élet terén mutatkozik ezidőszerint ez a tünet, ott, ahol a „**befolyásosak**“, a „**jó összeköttetéssel rendelkezők**“ legjobb fedezékeikbe ásták be magukat.

Ezeknek a megállapításoknak egyik legidőszerűbb napi-rendi kérdés, a napról napra inkább panaszolt drágulási folyamat ad időszerűséget. A drágulás, amely ellen a helyi hatóságok a legnagyobb eréllyel is hiába küzdenek mindaddig, amíg a bajok forrását el nem tömik. Ez a forrás pedig nem a

kizárólag kiskereskedésekben, nem a detailforgalom területén található, mert ami ebben a vonatkozásban a drágasági hullám táplálására megnyilvánul, az végeredményében könnyen megszüntethető kísérlet csupán. A drágulás ugyanis a gazdasági élet folyamatának egészen más szakaszán kezdődik.

Az árdrágítást „fentről“ kezdik és viszik sikerre . . .

Aki komolyan akar foglalkozni az árak emelkedésének, helyesebben drágításának alapvető kérdéseivel, az bizonyos nagyvállalatok igazgatóságának összeállítása körül végezzen elsősorban tanulmányokat. Érdemes átnézni holmi részleteket tartalmazó szakkönyvet, vagy a nagy vállalatok évi jelentéseit:

kivétel nélkül valamennyi nagyvállalat és pénzügyi igazgatóságában csoportosan foglalnak helyet az ismertnevű, ugynevezett befolyásos személyiségek, akik azután értik a módját, hogy „vállalatuk“ minden célkitűzését keresztülvigyék, minden óhaját teljesítsék és ha ez léppen árdrágításra vonatkozik — ami nem tartozik a ritkaságok közé —, akkor azt is akadálytalanul megvalósítják.

A fentről megnyilvánuló árdrágítás tehát szervesen összefügg a különböző befolyással és összeköttetéssel rendelkező személyiségek gazdasági közszereplésével és ha valamit el is akarnak érni az áremelkedések megakadályozása érdekében, úgy itt,

a baj gyökerénél kell gyors beavatkozást érvényesíteni.

Mert a közbelépés módja magától kínálkozik, hiszen törvényes rendelkezés határozza meg, hogy azok, akik közéleti tevékenységet fejtenek ki, tehát a „befolyásos“ személyiségek, akiknek összeköttetések vannak,

nem vállalhatnak állást a gazdasági élet terén.

Ezt a törvényt sajnos gyakorlatilag nem alkalmazzák kellő szigorral és így adódik a vizás helyzet, hogy

amikor a piaci kofát és a sarki boltost a legnagyobb eréllyel ellenőrzik és minden tévedését, vagy kihágását kiméretlen szigorral sujtják, a nagyvállalatok igazgatósági székeiben kényelmeskedő „befolyásosokat“ senki sem ellenőrzi.

Ami egyet jelent vállalatok ellenőrzés alóli kibuvásával . . .

Pedig, ha most nem viszik keresztül ennek a törvényes szempontnak gyakorlati alkalmazását, nagy mulasztást követnek el a mindenk felett álló egyéni érdekek a nagyvállalatok vonatkozásában épp úgy, mint a legjelentéktelenebb üzlettel kapcsolatosan. Szűnjön meg a közbenjárás rendszere, szűnjenek meg a kereskedők, iparosok, vállalkozók kiadástételei között szereplő „illegális“, de elkerülhetetlen kiadási tételek, amelyek az intervencionizmusnak, az egyéni érdekek érvényesítésének másik megnyilatkozásai. És egé-

szen bizonyos, hogy — a közvetlen érdekelteken kívül — mindenki jól jár az e téren bekövetkező gyökeres rendcsinálással. Mert, hogy egyetlen példát ragadjunk ki, a városvezetőségek csak örvendő veszik majd tudomásul, hogy ha kiírnak egy pályázatot, nem kezdődik meg nyomban a névjegy-ostrom, a közbenjárás roham, az egyéni érdekek érvényesítése.

Ha rendet akarnak teremteni a gazdasági életben, meg akarják szüntetni a mesterséges drágulást, a közszállítások körül még mindig mutatkozó zavarokat, akkor az intervencionizmusnak, a protekciózás rendszerének, szóval a „befolyásosak“ konjunkturájának meg kell szünnie . . .

— **A LÉGVÉDELEM**, a háborút viselő és a semleges országok számára egyaránt elsőrendű fontosságúvá vált probléma, közelről toglalkoztatja Románia városainak vezetősegeit is. A városok légvédelmének megszervezése olyan feladat, amelynek elhanyagolása bűn a polgárság egyénei és közössége ellen és amelynek kifogástalan működése éppen attól függ, hogy mennyire sikerült a gyakorlati módszerek alkalmazásával általánossá tenni a légoltalmi intézkedések betartását. Aradváros vezetősége, mint általában a községi közigazgatás ügyeiben, ezen a téren is elől járt, amikor október hatodikán két képzeletbeli légi támadás megrendezésével ismételt gyakorlati oktatásban részesítette a város közönségét. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, milyen fontos az ilyen légoltalmi gyakorlatok sűrű megrendezése, az intézkedések népszerűsítése és általában az, hogy **Aradváros polgárságát a legszörnyűbb meglepetések se érhessek felkészületlenül.** És hogy ez valóban így is történik, annak **legjobb bizonyítéka: már a legutóbbi gyakorlaton is fegyelmetten, öntudatosan viselkedett minden aradi.** Ahol pedig még zavarok és zökkenők mutatkoztak, ott azonnal közbeleptek a hatósági közegek, akik számos kirendeltségi csoportban teljesítettek szolgálatot. A hatósági közegek fellépése és magatartása hiven tükrözte azt az intenciót, amelyet a város vezetői minden vonatkozásban érvényesítenek, nevezetesen, hogy a polgárokkal előzékenyen kell bánni és magyarázatokkal kell kiküszöbölni minden hibát. **Mindenütt udvariasan, felvilágosító módon léptek fel az ellenőrző személyek,** úgy hogy a közönség bosszankodás helyett elismeréssel vette tudomásul a gondoskodást. Nem is kell bővebben magyaráznunk, mennyire szükséges ez a mindkét oldalról megnyilatkozó jóindulat, mert egyrészt a közönségnek mindenben meg kell adnia a támogatást a légoltalmi intézkedések tökéletesítésére, másrészt a hatósági közegeknek is figyelemmel kell lenniök a rengeteg körülményre, amelyeket máról holnapra nem lehet ugyan kiküszöbölni, de amelyek éppen kölcsönös jóindulattal megszüntethetők.

Magunk közt maradjon . . .

Egy lakástkereső elmondja tapasztalatait az Ország-Világ munkatársának

(Temesvár.) Szórakozásnak nem merném ajánlani. Viszont azt is fölöslegesnek érzem, hogy lebeszéljem azokat, akik kényszerítő ok nélkül választják időtöltésül. Fölszövegnek érzem, mert aligha csalódom abban a föltevésemben, hogy ilyenek — nincsenek.

Az izlésekről hitelesen megállapították, hogy különbözők. Egész fantasztikus méretben különbözők. Van, amelyik annyira különbözik, hogy szinte már nem is az.

Az ember sok mindenféle meglepő passzióról hall, olvas, vagy a maga tapasztalatából is értesül. De előadó, akinek immár rengeteget kellett beretválnia a szakállát, hogy opródokat ne legyen kénytelen tartani, akik előtte — vagy utána — hordozzák, ugyancsak hosszukás élete folyamán még se nem látott olyan embert, se nem olvasott vagy hallott olyanról, akinek a **l'art pour l'art**, az öncélú lakásnézés lett volna a — ne tagadjuk, hogy elég perverzus — szenvedélye.

Aki megteszi, az azért teszi, mert muszáj. Annak az ellentállhatatlan kényszernek a nyomása alatt cselekszik, amely födel alá parancsolja az embert tekintet nélkül arra, hogy az alkotó természet számára ilyenről nem gondoskodott. Hajlék helyett kisegítésül az alkotó természet csak a háziurat alkotta, aki ebből a nélkülözhetetlen szükségleti cikkből fölszövegekkel is rendelkezik és szíve sugallatát követve bizonyos készpénz leróvása ellenében ezeket a fölszövegeket ideiglenes használatra átengedi rószorult felebarátainak. Ami nyilvánvalóvá teszi, hogy a háziur igen hasznos és kellemes teremtés. De ő sem tud eliminálni minden kellemetlenséget abból a műveletből, amely a zarándokot buzgó zarándoklásai jutalmául végre is céljához juttatja. Ez a művelet sokszor huzamos temérdek nyelvkilógatást igényel. De szerencsésebb esetben se lehet oly rövid, hogy önmagát egy kellemes kirándulás örömévé avassa.

Jóézésű ember számára mindig óhatatlan rosszérzést jelent az a kurta látogatás, amit absolute hivatlanul és sok eset közül a legtöbben a legalkalmatlanabb pillanatban abszolvál egy idegen otthonban azzal a nyilvánvaló tendenciával, hogy ezt az idegen otthont, ha megfelel, a magáévá tegye, ha pedig nem kívánja otthonául, a maga igényei és kritikája szerint erre a tisztességre alkalmatlannak és érdemtelennek minősítse.

Nem, nem, ez semmiképpen sem kellemes vendégszereplés. Enyhítő motívumnak a vendégszereplő csak azt érez-

heti, hogy ez az a bizonyos kölcsönkenyér, ami visszajár. Mert ugyanabban a legalkalmatlanabb pillanatban, amikor ő a kiadó lakás fő- és mellékhelyiségeit gusztálja és mér-csikéli, az ő elhagyandó hajlékán is „**nézők**“ kifogyhatatlan zarándokhada adja egymás kezébe a kilincset és mustrálja végig váltakozó fitorok hangszerelésével a szentély összes szakaszát. Ahogy ő zavar másokat, úgy nem hagyják őt sem élni azok, akik vele egyjártban vannak. Aki vadász, az egy-uttal vad is ebben a bus és keserves műveletben.

A kíváncsiság, ami tudvalevőleg az ember eredendő és általános tulajdonságai közé tartozik, nem panaszkodhatik. A kíváncsiság dus anyagot talál egy ilyen lakásnéző eljárás folyamán. Majdnem azt lehet mondani, hogy nem is sokat talál, hanem mindent. Kivéve éppen csak azt, amit keres. Ez az egy az, mi a a rengeteg választékban sehogy se akar előfordulni. És mennél tovább nyomozza, a vállalkozását, annál reménytelenebbnek kell, hogy érezze.

Az első ötven lakás között, amit barátságos házfelügyelő gardirozása mellett szemügyre vett, még akadt négyöt, ami, ha nem is hozta számára ábrándjai megvalósulásának örömét, mindenesetre szívébe plántálta a vigasztaló érzeményt, hogy jó nyomon jár.

Egy kis türelem még és — meglesz. Ez az illúzió azonban, sajnos, nem bizonyul életképesnek. Nem fejlődik. Sőt, ahogy a megtett kilométerek és megmászott emeletek száma szaporodik, úgy csökken és fogy a remény derűs biztossága.

A zarándok hova-tovább egy sajátos krízis lélekállapotaiba jut. Az a sejtés kíséri, hogy

a legtökéletesebb lakás az volt, amit a legtökéletlenebbnek érzett, amig benne lakott és amelyből végül már minden rizikó árán is menekülni akart.

Ez a sejtés a bizonyosság összes ismérveit ölti magára abban a pillanatban, amelyikben arról értesül, hogy fölmondott lakását már ki is adták. Tehát — nincs többé megál-lás. Az utat, ha török, ha szakad, egész a célíg folytatni kell.

Az érzés szomorú. De csüggedni annál kevésbé szabad, mert nem is lehet. Az eredmény nem kétséges. A zarándok végül egész bizonyosan meg fogja találni, ha nem is azt, amit keresett, de azt, ami van. Nem is olyan fontos, hogy bevonja-e, vagy csak — lelógatja a vitorláit. A fontos az, hogy révbeért. Egy kialakult tanulással a szívében.

Ez a tanulás pedig az, hogy aki ábrándjai szerint való hajlékot akar, ne legyen olyan kényelmes, hogy mást terheljen álmai megvalósításával. Építtesse meg maga azt a finom kis palotát árnyas nagy park közepén, fölszerelve a kényelmi technika legmodernebb vívmányaival. Ez a legjobb. Nem is értem, hogy miért szánják rá magukat olyan kevesen? . . .

RÓZSALOVAG

A szerelmes férfiszív hódolatának sokszor meghatóan együgyű szertartásai már nagyon leegyszerűsödtek s közülök nem egyet fölényesen megmosolyog a ma fiatalága, melyet a nehéz idők megfosztottak az illuzióktól.

De hiába folyik a legdrágábbnak mondott és mégis legolcsóbban vesztegetett folyadék, az embervér, hiába uralkodik a csizmába öltözött, vasöklü **VALÓSÁG** a világ felett, a romantikát mégsem lehet egészen kiölni. Ott él a szivünkben a vágy, a szomjas vágyakozás az édes, kedves romantika iránt és ha a napok eseményei el is nyomják, időnként és helyel-közel mégis felüti fejét. Ime a példa. Egyszerű, jelentéktelen történet, regényben feldolgozva talán bizonyosoknak bizonyos körülmények között szivetdobogtató, de végeredményében csak jelentéktelen történetecske, így ahogyan megtörtént, illetve még most is történik:

Egy ismert aradi uricsalád ajtaján néhány hónapja kopogtattak. Kinyitják az ajtót, hát egy kislány áll a küszöbön, kezében hatalmas virágcsokor. Névjegy nélkül. A kislány köszön és azt mondja, „**a kisasszonynak hoztam**“. A kisasszony tudniillik a család bájos, szép fiatal lánya, ő az, aki a virágcsokrot kapja. Átveszik a bokrétát, beviszik a lakásba, keresik a névjegyet, keresik, hogy ki küldte, nem találják egy sor írást sem. Ki csinálhatta ezt a tréfát, találgatják, sorra vesznek minden ismerőst, nem tudják kitalálni. Aznap, meg másnap is minden számításba jöhető helyen megérdeklődtek, de nem akadt gazdája a virágnak. Anynyi baj legyen, soha nagyobb gondot ne okozzon semmi, mint ez a virágcsokor.

De nem addig van ám, mert egy rövid idő múlva megint csengettek, megint ott állt a kislány és kezében megint csak ott szorongatott egy bokrétát. Megint keresik a névjegyet, nem találják, faggatják a kislánvt, de a gyerek nem tud semmit, egyik virágüzletből küldték és egyebet nem mondhat. Persze most már a család az üzletben is érdeklődött, de itt sem tudtak felvilágosítással szolgálni. „**Nagyon sajnáljuk, egy ismeretlen is küldte a kisasszonynak, többet mi sem tudunk . . .**“

És így ment ez hónapokon keresztül és így folytatódik még ma is. Csengetnek és vagy ebből, vagy abból a virágüzletből jelentkezik a kifutólány. hozza a most már megszokott csokrot. A kisasszonynak. A bájos fiatal urilánynak. Aki kicsit zavartan, de nagyon boldogan rakja vázába a virágokat. A kedves, békebeli romantika derűs mosolyát, ami ime belopakodott ebbe a csunya, ködös és vérpárás őszbe . . .

Hol az igazság ?

— A pénzügyi hatóságok 147.594 lei pénzbírsággal sujtották **Berg** Karolinát, mert egy 75.000 leies kölcsönnyugyletet nem hozott a pénzügyigazgatóság tudomására. **Berg** Karolina jogorvoslattal élt és az ügy az elmúlt héten foglalkoztatta az aradi törvényszéket. A bíróság elutasította a felebbezést.

— **Klein Sache** bucureştii gabonakereskedő nagyobb gabonaszállítmányokat juttatott el külföldre a kurticsi határállomáson keresztül és egyizben feljelentés érkezett a vámhatóságokhoz, hogy a kereskedő a valóságtól eltérő adatokat jelent be szállításai során. Vizsgálat indult meg, amelynek során azt állapították meg, hogy **Klein** valóban kihágást követett el, mire a pénzügyi hatóságok 345.000 lei pénzbírsággal sujtották. **Klein** felebbezésével néhány nap előtt foglalkozott az aradi törvényszék, azonban mivel **Klein Sache** ügyvédje, dr. **Cotioiu** Romulus jelenleg katonai szolgálattétel miatt nem tartózkodik Aradon, a tárgyalást november tizenhetedikére napolták el.

— **Zimmermann József** aradi kereskedő, aki folyószámlát nyitattatott a **Bancile Banatean Unite** pénzügyintézetnél, a bank elszámolása alkalmával ellentétbe került a pénzügyintézetrel, úgy hogy a különbözet vitáját bíróság elé vitte, amennyiben keresetet indított a **Bancile Banatean Unite** ellen. Az ügyet a napokban le is tárgyalta az aradi törvényszék, ítélethozatalra pedig november tizennyolcadikán kerül sor.

— **Andrei Andrei** mezőgazda pert indított **Eisele** József volt aradi hentes- és mészáros ellen, mert — a kereset szerint — **Eisele**, aki különben közben meghalt, sertésszállításokból kifolyólag 10.000 leiével adósa maradt. A per során **Eisele** elismerte a 10.000 leies tartozást, de arra való hivatkozással, hogy a felperessel kötött adásvételi szerződésben nem volt feltüntetve a kérdéses 10.000 lei fizetésének határideje, annak megállapítását kérte, hogy a fizetés időpontját módjában van utólag meghatározni. A törvényszék az ügy tárgyalását elnapolta és az új tárgyalást november tizennyolcadikára tűzte ki.

— **Pantea Sida** Mariora munkásnő pert indított az aradi törvényszék előtt az **Erzsébet** szikvizgyár ellen, mert — keresete szerint — a gyárban robbanás történt és felperes ennek következtében súlyos sérüléseket szenvedett. Mivel a robbanás következtében szenvedett sérülés csökkentette felperes munkaképességét — állapítja meg a kereset —, **Pantea Sida** Mariora 150.000 lei kártérítés megítélését kéri. A

törvényszék a tárgyalást december negyedikére halasztotta.

— **Janka** Jenő ismert aradi gyógyszerész és feleségének, **Betegh** Bébi színművésznőnek valóperében a bíróság október hetedikére tűzte ki legutóbb a tárgyalást. Mivel a felek ügyvédei — dr. **Sârbu** Gheorghe, illetve dr. **Raicu** Aurel — katonai szolgálat teljesítése miatt nem jelenhettek meg a tárgyaláson, ennek megtartását a bíróság november negyedikére halasztotta.

— Két ismert aradi vállalat pereskedése foglalkoztatta az elmúlt napokban az aradi törvényszéket. A **Fehér Kereszt** vendégipari részvénytársaság a szálloda épületében lévő **Corso-filmszínház** helyiségeit bérbe adta **Lupsa** Coriolan vállalkozónak és a szerződés értelmében a részvénytársaság átengedte használat végett a bérlőnek a filmszínház teljes berendezését, ugymint a gépeket, több mint ezer széket stb. Később azután a pénzügyi hatóságok közteher-követelés címén lefoglalta a filmszínház egész berendezését, de a **Fehér Kereszt R. T.** megtagadta a berendezési tárgyak átadását, mert arra az álláspontra helyezkedett, hogy a berendezési tárgyak nem képezik **Lupsa** Coriolan tulajdonát, ezeket a tárgyakat a bérlő — akit a közteher tartozás terhelt — csak használatra kapta, tehát a szóbanforgó tárgyakat nem is foglalhatták le. A pénzügyi hatóságok pert indítottak a lefoglalt, de a pénzügyi közegeknek ki nem adott tárgyak kiadatása végett, mire a bíróság elrendelte a bizonyítást. Az október hetedikü tárgyaláson tanukat hallgattak ki és a kihallgatottak valamennyien úgy vallottak, hogy a filmszínház berendezése valóban a **Fehér Kereszt R. T.** tulajdonát képezik.

— Nem mindennapi pör foglalkoztatja az aradi baróságot. **Matusz** Szidónia háztartásbeli alkalmazott beperelte volt munkaadóját, **Leipnicker** Adolfné aradi lakóst, becslétsértés miatt, mert **Leipnickerné** azzal gyanusította meg a munkahelyéről távozó felperest, hogy a házban eltűnt különböző, bár nem nagy értékű tárgyakat ellopta. A vádak alapján a rendőrségre állították elő **Matusz** Szidóniát, de a rendőri vizsgálat teljes mértékben igazolta a meggyanusított háztartásbeli alkalmazottat, aki erre pert indított volt munkaadója ellen. Az ügy tárgyalását azonban a felek és tanuk távolmaradása miatt november huszonegyedikére napolták el.

— Az **Unio** aradi gombgyár alaptökéjének befizetése körül keletkezett bonyodalmak ügyében kell az aradi törvényszék harmadik tagozatának döntenie. Ugyanis **Heller** — a kereset szerint — nem tett eleget a közös alapításu **Unio** gombgyár létesítéséről szóló szerződésben vállalt kötelezettségének és nem fizette le a gyár tőkájéhez való hozzá-

járuslás címén vállalt 2,000.000 leit. **Heller** arra kérte a bíróságot, hogy kötelezze **Lipkovitsot** az alapítási szerződésben vállalt kötelezettség teljesítésére, vagyis arra, hogy fizesse meg a szóbanforgó 2,000.000 leit. Az elmúlt héten foglalkozott az aradi törvényszék harmadik tagozata az ügygel, a tárgyalás folytatását pedig november huszonegyedikére halasztotta el.

— A politikai élet eseményei állandó hullámverést okoznak a nemzetközi gazdasági életben. A nagy változások ezernyi kisebb-nagyobb bajt, zökkenőt zavrat idéznek elő és a bonyolult ügyek egész sorát eredményezik. Ilyen „**politikai per**“ foglalkoztatja ezidőszerint az aradi törvényszéket: az aradi **Grósz és Róna** textilnagykereskedő cég még a németeknek Csehszlovákiába történt bevonulása előtt 16.675 csehkorona értékű rendelést adott fel a **Regenhart és Reiman** freiwaldai gyárnak. A csehszlovákiai gyár le is szállította az árut, ami megérkezett Aradra, mire azonban fizetésre került volna a sor, Csehszlovákia már nem létezett és az ügylet zavartalan lebonyolítását a nehézségek egész sora akadályozta. Végül is perre került a sor és az aradi törvényszéknek most kell majd eldöntenie, hogy az aradi cégnek milyen feltételek mellett és milyen valutában kell kifizetnie az árut, amit Csehszlovákiából kapott és amelynek ellenértékét most már a német védnökség alatt álló Cseh-Morvaország kell kiegyenlitenie. Az ügyben a közeli napokban hirtet ítéletet a törvényszék.

Igen tisztelt szerkesztő ur,

hálátlan feladatra vállalkozom, amikor arra kérem, engedje meg, hogy néhány szót szóljak az **Ország-Világ** nyilvánosságára előtt, — a pletykások védelmében. Legutóbb olyan ki-méletlenül tört lándzsát az **Ország-Világ** felettünk — mert, bevallom, magam is szeretem a pletykát, — hogy úgy érzem, némi magyarázattal kell szolgálnom a pletykát és pletykásokat illetően.

Mert ugy-e kérem,

mi is az a pletyka?

Semmi egyéb, mint az, hogy az ember társas lény lévén, tudni szeretné, mi történik embertársaival, mi történik másokkal és tudomást akar, sőt tud is szerezni arról, ami körülötte történik. Van aki tagadja, van aki bevallja, de ilyen, vagy olyan formában csaknem

mindenki szereti,

legtöbbször műveli is a pletykázkodást, ami azonban távolról sem mindenkor rosszindulatu szószártyárkodás. Nem. Ellenkezőleg.

Tessék elhinni, a pletyka minősége, sőt mennyisége szempontjából is tehetünk megkülönböztetést. Vannak — még-

hozzá nagy számban — jóindulatu pletykák, aminthogy vannak rosszindulaton alapuló szóbeszéddek is. Embere válogatja, hogy kiről mit beszélnek, mert

**a közismerten jó emberről egészen mást és egészen más-
képpen közölnek egymásról az emberek, mint a közis-
mertem rossz emberről, akiről egyenesen öröm valami
kellemetlen elmesélni.**

Mert az is pletyka, ha valakiről szépet és kellemeset mondogatnak egymásnak az emberek, ha dicsérnek valakit és elmondanak róla minden szépet és jót. Mindössze ez a sokat szidott pletyka kellemes, szebbik oldala. Hányszor hallani, hogy valakit a városon keresztül-kasul dicsérnek, elmondják szerencsés üzleteit, elmondják boldog családi életének egyes mozzanatait és hasonló kellemességekkel fűszerezik az illető már meglévő jó hírnevét.

Természetes más azután a helyzet, amikor a **Rossz Ember** kerül terítékre. És tessék csak megfigyelni,
**rendszerint Rossz Emberről keringenek kellemetlen
hírek.**

Részben azért, mert ezeknek a természete is olyan beállított-ságu, hogy kellemes hírek nem igen kerülhetnek forgalomba róluk, másrészt pedig azért, mert az ilyen egyének, vagy családok házatáját egészen más szemmel nézik az emberek.

Higyjék el nekem, öreg pletykakedvelőnek, aki magam is előszeretettel foglalkozom ezzel a művészettel, vagy csoporttal, nevézzék ahogyan tetszik, hogy mindenki szívesen beszél kellemes dolgokról. Csakhogy, ami az egyik ember vonatkozásában kellemes, az a másik ember vonatkozásában kellemetlen. Tessék csak megfigyelni, hogy általában mindenki érdeklődik szomszédainak dolgairól, ismerőseinek ügyeiről, még akkor is — sőt talán akkor igazán —, amikor például hálózobatitkokról van szó. Ez az érdeklődés pedig mindaddig tart, amíg a pletyka nem lépi át a saját küszöböt. De akkor azután jaj mindenkinek, aki hasonló érdeklődést tanusít a szóbeszéddek iránt, mint jómaga, a most már pletykaterjesztőből szóbeszéd — alannyá változott illető.

Azt is érdemes megfigyelni, hogy amíg a jóember hírében álló egyéneknél a pletyka mindig inkább a jóindulatu kiszínezés, a kellemes tulzás felé hajlik, addig **Rossz Emberről** — ha lehet — még sötétebb színekben festenek képet a szavak hordozói. Igaz viszont, hogy legtöbbször a legjobbindulatu védő sem tudna különösebb „enyhítő körülményt“ találni ezekben az esetekben.

Nem mozog a haraszt, ha nem fúj a szél, tartja a közmondás és mint mindenkor, a közmondásban ebben a vonatkozásban is igen sok az igazság. Amikor valakiről elkezdenek suttogni, arról rendszerint van mit pletykálni és magára vessen, ne pedig a pletykára dühöngjön az, akinek nevét, személyét, életét így kihurcolják a szóbeszéd országutjára.

Irja meg Szerkesztő Ur,

hogy — nem csoda — vannak még dolgok, amelyek elkerülik a hatóságok figyelmét. Így például, aradi vonatkozásban, elfelejtették alkalmazni azokat a szigorú tilalmi intézkedéseket, amelyekkel véget vetettek az uccai fényképészek kellemetlenkedéseinek, visszaadták ismét a sétálóknak nyugalmát és ezzel jóegynéhány család belső nyugalmát.

Ismeretes, hogy

a katonai hatóságok az egész ország területén a fényképezéssel kapcsolatosan tiltó rendelkezések egész sorát léptették életbe,

bizonyos megfontolások alapján. A békés polgárság sajnálkozással, de a tények tudomásulvételével és a megszokott fegyelmezettséggel vette tudomásul a rendelkezéseket s csupán egy volt ezek között, amelyet minden sajnálkozás nélkül, sőt örömmel vett tudomásul.

Az uccai fényképezési tilalmat.

Mert ezt is eltiltották a hatóságok és ezzel csak a polgári rendészeti közegeknek — hogy úgy mondjam — mulasztását pótolták, mert ez a nyílt uccán való „pasasvadászat“, ez az állandó molesztálás, nem is beszélve az ilyen gyorsfényképezések következményeiről, egyenesen türehetlenné vált.

Aradon azonban változatlanul zavartalanul működnek még a „lesifotósok“, akik bizony nem egyszer kellemetlenségsorozatok, sőt gyakran egyenesen tragédiák okozói. E sorok íróját nem érdekli az a szempont, hogy az ilyen fotográfusok mennyiben konkurálnak a rendes műteremmel, megfelelő felkészültséggel és súlyos közterhekkal dolgozó többi, nem uccai fényképezéssel, kizárólag a társadalom, a közérdek szempontjaiból teszem szóvá azt, hogy végre itt, nálunk is vétot kellene emelni a hirtelen felvirágzott uccai iparral kapcsolatosan. Tudomása van e sorok írójának például arról, hogy

sok családi botrány, kinos félreértés származott az engedély nélkül, uccán készült, gyakran egyenesen tendenciával készített fényképekből.

Mert tessék elhinni, nem csak a közvetlen értelemben érvényesülő üzleti érdek, nem csupán a gyorsfénykép elhelyezési lehetőségének szempontja irányítja az uccai fényképészek munkáját, tisztelet a kivételnek. Homályos mellékszempontok, felháborító üzleti érdekek érvényesülnek néha a sötét-kamrában az uccai lesifotó előhívása alkalmával . . .

Magam voltam szemtanuja a következő jelenetnek:

Egy ismert aradi uriaszony sétált a korzón, amikor hirtelen előtte termett az egyik uccai fényképész és még csak tudomásul sem vehette, hogy mi történt, máris elka-

tant a kis fényképezőgép. Az uriaszony nem tudhatta, mert észre sem vehette, hogy közvetlen mellette, éppen elhaladóban egy magasrangu katonatiszt is a fényképre került teljesen véletlenül. Ha a képet előhívják, kellemetlen és gyanusnak beállitható „bizonyíték“ kerül a fényképész kezébe. Az uriaszony mondom mindezt nem vette észre, nem is gondolt ilyen távoleső következményekre, de

a katonatiszt azonnal átlátta, hogy milyen helyzet adódott és azonnal a fényképészhez lépett, akit felszólított, hogy ott, a szeme láttára semmisítse meg az engedély nélkül készített fényképet. A katonatiszt a legerélyesebben tiltakozott a „véletlen beállítás“ ellen és határozott fellépésének következményeképpen a képet valóban meg is semmisítették.

Ez csak kiragadott példa, szerencsés véletlen. Mert hasonló esetek tömegével fordulnak elő, sokkal sulyosabb következményekkel. Amikor nem a fényképész fizetett rá egy filmtekercset, vagy egy megsemmisített filmkockát, hanem az „áldozat“, aki rendszerint kész örömmel fizette ki az összes „költségeket“, hogy a „bizonyíték“ eltűnjék. De voltak esetek, amikor a féltékeny férj, vagy feleség vette kézhez a „véletlenül“ készült képeket.

Semmi értelme nincs annak, hogy uton utfélen orv-fényképészekbe ütközzenek a gyanutlan sétálók és ezáltal szaporodjon azoknak a száma, akik az ilyen fényképészek „gyűjteményes“ albumába kerültek. Mi a biztosíték arra nézve, hogy az engedély nélkül készült képeket nem használják fel olyan célokra, amelyeket különben az alkalmi utcai fotógrafusok nagyrésze maga is elítél?

Külföldön sulyosan megbüntetik azt, aki valakiről annak engedélye nélkül fényképeket készít.

Talán itt lenne az ideje, hogy nálunk is megszűnjék ez az alkalmi konjunktura, ami gyanus gyorsasággal burjánzott fel mifelénk...

Játszanak bizalommal a Loteria de Stat

Colectura Oficiala-nál

Főelárusítóhely: Cluj, Regina Maria No. 46.

Arad: I. OLARIU, Str. Bratianu 3.

Ilica György

ARAD, STR. V. GOLDIŞ No. 1.

Ortopäd és ludtalu cipőket orvosi előírás szerint szakszerűen, luxus cipőket legújabb model szerint a legjobb anyagból készíti.

Vigvázat, törékeny

Zacsek szerelemből nősült. Egy bálon ismerkedett meg a feleségével. Fehér túllruhácskát viselt az édes, olyan volt, mint egy törékeny virágszál.

Törékeny, filigrán nő; ez volt mindig Zacsek álma. Rög-tön, az első pillanatban érezte, hogy vagy ő, vagy senki. Vannak néha ilyen sorsdöntő megérzések.

— Micike, — sugta a fülébe ellágyulva, — még csak két órája ismerem magát s úgy érzem, mintha már évek óta ismerném.

— Én is, — dadogta elpirulva Micike s lesütötte égszínkék szemeit.

Zacsek boldog volt. Lelkendezve mondta:

— Micike, ha maga is úgy érzi, úgy ne csodálkozzék, ha ezennel megkérem, legyen a feleségem.

Micike nem csodálkozott.

— Zacsek ur, én csak egy gyenge nő vagyok. Törékeny, finom, halkszavu. Szubtilis. Ha gondolja, hogy izmos karjaival megtud védelmezni az élet vad viharaiban, ám legyen.

Esküvő után Zacsek azt javasolta, hogy Velencébe menjenek nászútra. Cluj / Central University Library Cluj

— Helyes, drágám, — suttogta Micike halkán, — bár én inkább Párisba szerettem volna menni.

— Majd egyszer oda is elmegyünk, szívem.

— Jó, jó, de én most szeretnék menni, — toppantott Micike és apró kacsóival földhöz vágott egy ólomkristályvázát, amit nászajándékkul kaptak. Ezer darabra törött.

Amikor hazajöttek Párisból, azt mondta Zacsek:

— Drágám, láttam egy szép háromszobás lakást egy mellékuccában. Nézzük meg együtt.

— Igen, szívem — suttogta Micike halkán, — bár én inkább a belvárosban szerettem volna lakni.

— Én inkább mellékuccában szeretnék.

— Én meg benn a városban! — toppantott Micike és földhöz csapott egy likőrös készletet. A készlet is kész lett.

Amidőn beköltöztek belvárosi lakásukba és Zacsek először ebédelt saját, meleg kis otthonában, boldogan így szólt ebéd után:

— Minden kitünő volt, drágám, csak az almáspite volt kissé savanyu.

— Nem almáspite volt, szívem, — felelte csendesen az asszonyka, — hanem turósrétes.

— Turósrétes? — csodálkozott Zacsek — ez lehetetlen. Almáspite volt.

— Turósrétes! — ordított Micike és földhöz vágta a tésztás tálat.

Zacsek sajtkereskedő volt. Az üzlet elég szépen jövedelmezett, de a háztartás mindent elnyelt. Szegény Zacsek nem győzte ujjal pótolni a sok üveget és porcellánt, amit Micike időnként a földhöz csapott. Lassanként adósságokba keveredett s az üzlet csődbe került.

— Nézd, fiam, — mondta egy napon Zacsek a feleségének, — nekem ebből elég volt. Váljunk el. De csak akkor váljék el, ha biztosan tudnám, hogy nem maradsz egyedül. Ha lenne valaki, aki megvédelmezné törékeny lényedet az élet vad viharaiban.

— Már van is, — csicssergett Micike. — Répásinak hívják. Csuda gazdag ember, már régen rokonszenvezünk egymással. Neki is törékeny nő a zsánere.

— Nahát, — örvendezett Zacsek, — ez remek! Szépen elválnék, te feleségül még Répáshoz, én pedig megtartom a lakást.

— A lakás az enyém marad, — mondta halkán Micike.

— A lakás az enyém!

— Az enyém! rikacsolta Micike — és földhöz csapott tizenkét tányért.

Aztán minden rendbe jött. Zacsek elvált és kiköltözött a lakásból. Répási pedig elvette Micikét és beköltözött a lakásba.

Mindenki jól járt. Micike megkapta a gazdag Répásit, Répási pedig megkapta a törékeny Micikét, akiné már régóta vágyódott és az esküvőig nagyon boldog volt vele.

De a legjobban Zacsek járt. Ugyanabban a háztartásban üveg- és porcellánüzletet nyitott és most remekül megy neki. Alig győzi kiszolgálni Répásiékat.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanok

GOLDSTEIN LAJOS

mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújt kosztim és kabátujdonságokban, selyem és mosóáruban.

Str. Bratianu 2.

Mint a harang nyelv nélkül

olyan a gyáros, vállalkozó, kereskedő, iparos reklám nélkül. Új vevőket ma már csak szabadtéri reklám által szerezhet, mert bármilyen jó árut tart vagy készít,

nem tudja értékesíteni, ha nem propagálja. Az

ORSZÁG-VILÁG „AGGE“ REKLÁMOSZTÁLYA

elősegíti igyekezetét és készsággel bocsátja rendelkezésére tapasztalatait. Tegyen kísérletet!

Bulv. Regele Ferdinand 19.

Telefon 15—25.

Ország - Világ

(ERDÉLYI ÉLET)
GELLER ÖDÖN

társadalmi, művészeti és irodalmi országos riportlapja.

(Bejegyezve: Trib. Arad, Secția III-a Con.
Dos. Nr. Pres. 8./1938/2.)

Lapunk kizárólag előfizetés útján kapható.

Előfizetés egy evre: pénzintézeteknek, vállalatoknak, nagykereskedőknek, kávéházaknak és külföldre 1200, magánosoknak 1000, köztisztviselőknek és nyugdíjasoknak 600 lei. Hirdetési árszabályzatunk a sajtó és propagandaügyi alminisztérium hirdetési igazgatósága által van megállapítva.

ARDEALI SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: ARAD,
Bulevardul Regele Ferdinand 19. Telefon: 15—25.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 4—6-ig.

Nyomda: „Phönix”, Arad, Piața Plevnei 2. Telefon: 16—39.

Pénztelvetekre — pecsettel ellátott hivatalos nyugta elleneben — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbízottak vannak feljegyezve!

Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha laptársaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lapunk vagy cikkíróink megnevezésével!

— ÉJJEL-NAPPAL szívesen dolgozunk a közönségért, — dolgozzék a közönség is velünk. Minden közérdekű közleménynek helyet adunk, — minden igaz sort továbbítunk. Ne sajnálja senki a idejét: önmagának és embertársainak használ, ha nem hallgatja el mondanivalóját! Az „Ország-Világ” huszonnyolc év óta tántoríthatatlanul állja a helyét, — mindig és mindenütt a közönségért a közönséggel!

— „PHÖNIX”-NYOMDA, Arad, Piața Plevnei Nr. 2. Telefon 16—39. Ajánlkozik mindenféle könyvnyomdai uton előállítható munka izléses és pontos elkészítésére a legrövidebb időn belül, versenyképes árákért. Könyvek, folyóiratok, újságok, hivatalos, iskolai és egyházi nyomtatványok, árjegyzékek, falragaszok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, gyászlapok, ipari, kereskedelmi, gazdasági és pénzintézeti nyomtatványok, körlevelek, üzleti értesítések, borítékok, levélpapírok, számla- és megrendelőkönyvek, felszólító levelek, levelezőlapok készítése bármely szöveggel a legizlésesebb kiállításban. Kérjen árajánlatot!

Egy nagy esemény!

1939 október 15-én a 4-ik osztály nagy húzása

A sorsjegyeknek több, mint fele nyerőszám:

20	2	nyeremény	á 6 millió	Lei
20	"	"	á 1 millió	"
120	"	"	á 400.000	"
400	"	"	á 100.000	"
100	"	"	á 40.000	"
200	"	"	á 20.000	"
4.000	"	"	á 10.000	"
40.000	"	"	á 6.000	"
64.000	"	minimális nyeremény.	á 3.000	"

azok is résztvehetnek a húzáson, akik a jelen sorsjáték elején nem játszottak — Kérjenek az elárusítóhelyekről felvilágosítást.

Tóttorádeosztart